

تأثیر فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی

بر

امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران

منصور کامگاری

انتشارات پرسمان

سرشناسنامه: کامگاری، منصور، ۱۳۵۳

عنوان و پدیدآور: تأثیر فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران (منصور کامگاری)

مشخصات نشر: تهران: پرسمان، ۱۳۸۵

مشخصات ظاهری: ۱۶۸ ص: جدول

شابک: 964-8079-91-9

یادداشت: فیفا

یادداشت: کتابنامه: ص. (۲۱۵) - ۲۲۴. همچنین به صورت زیر نویس.

موضوع: ایران - روابط خارجی - دریای خزر، منطقه.

موضوع: دریای خزر، منطقه - سیاست و حکومت.

موضوع: دریای خزر، منطقه - روابط خارجی - ایران.

موضوع: امنیت ملی - ایران

موضوع: ایران - روابط خارجی - روسیه شوروی

موضوع: روسیه شوروی - روابط خارجی - ایران

رده بندی کنگره: ۵۲ ی ۲ ۱۶۵۶/ DRS

رده بندی دیویی: ۳۲۷/۵۵۰۳۷۵

شماره کتابخانه ملی: ۲۸۱۵۲-۸۵ م

تأثیر فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران

نویسنده: منصور کامگاری

نوبت چاپ: اول، ۱۳۸۶

شابک: 964-8079-91-9

تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه

چاپ: کیمیا

قیمت: ۲۰۰۰ تومان

Email: porseman_press@yahoo.com

۰۹۱۲۲۱۶۴۳۲۵

مطبوع پستی: ۲۱۳ - ۱۱۳۹۵

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۷.....	قسمت اول.....
۷.....	مقدمه.....
	فصل اول: تعاریف
۱۳.....	بخش اول - امنیت.....
۱۷.....	بخش دوم - امنیت ملی.....
۲۰.....	بخش سوم - ویژگیهای امنیت ملی.....
	فصل دوم: روابط ایران و روسیه در دوران قاجاریه
۲۵.....	بخش اول - دوران تزارها.....
۲۷.....	۱/۱ - دوران اول و دوم جنگهای ایران و روس.....
۲۹.....	۲/۱ - دلایل اصلی شکست ایران.....
۳۱.....	۳/۱ - قرارداد ۱۹۰۷.....
۳۴.....	۴/۱ - ایران و جنگ جهانی اول.....
۳۸.....	بخش دوم - دوران کمونیسم.....
۴۰.....	۱/۲ - قرارداد ۱۹۱۹.....
۴۲.....	۲/۲ - اولین تعرض کمونیستها.....
۴۶.....	۳/۲ - کودتای ۱۲۹۹.....
۴۸.....	۴/۲ - قرارداد ۱۹۲۱.....
	فصل سوم: ایران و شوروی در دوران زمامداری پهلوی
۵۱.....	بخش اول - دوران رضاشاه.....
۵۲.....	۱/۱ - ایران و جنگ جهانی دوم.....
۵۷.....	بخش دوم - دوران محمد رضا شاه.....
۵۷.....	۱/۲ - ایران و مسائل ناشی از جنگ جهانی دوم.....
۶۱.....	۲/۲ - ایران و ابرقدرتهای امریکا و شوروی.....

۳/۲- شوروی زیر پوسته ای بنام حزب توده.....	۶۳
۴/۲- ایران و شوروی پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲.....	۶۹
۵/۲- محمدرضا شاه و امنیت ملی ایران.....	۷۶
فصل چهارم: ایران و شوروی از پیروزی انقلاب اسلامی تا فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی	
بخش اول- سیاست خارجی رژیم جدید.....	۸۲
۱/۴- جنبه تبیینی یا اعلامی سیاست خارجی.....	۸۲
۲/۴- جنبه اجرایی یا اعمالی.....	۸۳
بخش دوم- حزب توده.....	۸۷
بخش سوم- جنگ ایران و عراق.....	۸۹
فصل پنجم: تهدیدات ناشی از عوامل درون منطقه ای	
بخش اول- مشکلات اقتصادی.....	۹۲
۱/۱- اقتصاد تک محصولی.....	۹۳
۲/۱- وضع وخیم اقتصادی.....	۹۳
۳/۱- روندهای دموگرافیک.....	۹۴
۴/۱- بی عدالتی اقتصادی.....	۹۵
بخش دوم: مشکلات اجتماعی.....	۹۷
۱/۲- رشد جریان سازمان یافته.....	۹۷
۲/۲- قاچاق مواد مخدر و اسلحه.....	۹۸
بخش سوم: اختلافات.....	۹۹
۱/۳- اختلاف درون ملتها.....	۱۰۰
۲/۳- اختلاف بین کشورها.....	۱۰۳
بخش چهارم: مهاجرتها.....	۱۰۵
۱/۴- پیامدهای امنیتی.....	۱۰۸
۲/۴- پیامدهای اقتصادی.....	۱۰۹
۳/۴- پیامدهای سیاسی.....	۱۰۹

بخش پنجم: تهدیدات ناشی از مسائل و اختلافات بین دولتها.....	۱۱۰
۱/۵- دریای خزر.....	۱۱۰
۲/۵- کارکردهای دریای خزر.....	۱۱۲
۳/۵- رژیم حقوقی دریای خزر.....	۱۱۳
فصل ششم: تهدیدات ناشی از عوامل برون منطقه ای.....	۱۲۴
بخش اول: حضور و نفوذ رقبای جدید.....	۱۲۶
۱/۶- امریکا.....	۱۲۷
۲/۶- تهدیدات امریکا برای ایران در منطقه خزر.....	۱۳۳
۳/۶- ترکیه.....	۱۴۷
۴/۶- اسرائیل.....	۱۵۰
نتیجه گیری.....	۱۵۵
فهرست منابع و مآخذ.....	۱۵۸

مقدمه

امنیت یکی از مقولاتی است که بشر (در سطح فردی) همواره به عنوان یک موجود ارگانیک در پی کسب آن بوده است و در سطح کلان برای هر کشوری تأمین کننده امنیت ملی یا گسترش دامنه آن یکی از مهمترین اولویت های کشورها در عرصه روابط بین الملل است و تأمین امنیت ملی در بالاترین حد آن یکی از ارکان اساسی سیاست خارجی کشورها تلقی می گردد. استفاده از سیستم امنیت دسته جمعی، بازدارندگی، ایجاد نهادهای فراملی، همگرایی، خلع سلاح و کنترل تسلیحات، بهره گیری از روشهای دیپلماتیک از جمله نمونه های تلاش کشورها برای تأمین امنیت ملی می باشد.

برخی ارائه تعریفی صحیح را از امنیت و مشخص نمودن تمام عناصر و متغیرهای آنرا غیرممکن دانسته اند، عده ای دیگر آنرا مرتبط با دو دسته عوامل خارجی و داخلی می دانند. در هر صورت واقعیت این است که کشورها برای دستیابی به اهداف ملی خود می بایست به هر دو دسته از عوامل داخلی و خارجی (ملی - فراملی) و تمامی عناصر و متغیرها و عناصر تشکیل دهنده امنیت توجه داشته باشند.

کشور ما ایران نیز از این قاعده مستثنی نمی باشد. امنیت ملی ایران از قرون گذشته از جانب همسایگان خود مورد تهدید قرار گرفته است.

در دوران قاجاریه دولت روسیه تزاری با جنگهای متعدد علاوه بر تهدید حکومت مرکزی ایران سرزمینهای مستعد و حاصلخیزی را در نواحی شمال از کشور ما جدا ساخت و معاهدات ننگین و مصیبت بار گلستان و ترکمن چای همراه با مداخلات دول بیگانه بخصوص بریتانیا و روسیه در این دوران بخوبی گویای این مطالب می باشد.

پس از اتمام زمامداری قاجاریه و روی کار آمدن رضاخان پهلوی ایران یکسره به انگلستان گرایش پیدا کرد و کفه متوازن نفوذ انگلستان و روسیه به نفع انگلستان می چرید.

بعد از چند دهه و ضعف دولت انگلستان در صحنه روابط بین الملل و تغییر و تحولات عمده در بازیگران اصلی روابط بین الملل بتدریج ایالات متحده امریکا جای انگلستان را در ایران می گیرد. در این دوران بدلیل رقابتهای شدیدی که پس از جنگ جهانی دوم بین دو بلوک شرق (کمونیسم) و غرب (سرمایه داری) جهت مقابله با یکدیگر وجود داشت، دولت ایران تأمین امنیت ملی خود را در گرو پیوستن به بلوک غرب می دانست و چنین احساس می شد که عدم پیوستن به بلوک غرب یعنی سقوط به دامان کمونیسم به همین دلیل هر چه رقابت دو ابر قدرت شدیدتر می شد تأثیر آنرا در سطح خرد در کشوری مانند ایران بهتر می توان مشاهده نمود.

پیروزی انقلاب اسلامی ایران پایان دوران نفوذ امریکا در ایران محسوب می شود و ایران ضمن خروج از جرگه کشورهای طرفدار غرب به بلوک شرق نیز جواب رد می دهد. این واقعیت ادامه دارد تا اینکه در دهه نود حوادثی عمیق و دگرگون کننده در صحنه روابط بین الملل را تغییر می دهد. فروپاشی شوروی موجب بروز زمینه ها و امتیازهای جدیدی برای دولت ایالات متحده در جهان می گردد و منطقه آسیای مرکزی و قفقاز نیز از این گردونه خارج نیست.

تغییر موقعیت سابق و افزایش کشورهای منطقه (آسیای مرکزی و قفقاز و ...) موجب شد که از یکطرف هر کدام از کشورهای همسایه سعی در بهره گیری از امکانات و توانائیهای دیگر کشورها جهت رفع مشکلات و فراهم نمودن زمینه های توسعه نمایند.

خود منطقه نیز برای دیگر کشورها جذابیت خاص خود را در مورد ذخائر و منابع طبیعی، وجود بازارهای جدید اشباع نشده و موقعیت ژئوپلیتیکی دارا می باشد.

به همین دلیل کشورهایی که در این منطقه تا زمان (فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی) حضور و منافعی نداشتند امروز دارای نفوذ و منفعت می باشند که برخی از آنها عبارتند از: ایالات متحده امریکا، اسرائیل، عربستان سعودی، امارات متحده عربی، ترکیه و ژاپن می باشند.